

Република Србија
АГЕНЦИЈА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ КОРУПЦИЈЕ

АНАЛИЗА ПРАВНЕ РЕГУЛАТИВЕ ОДРЕЂЕНИХ
КОРУПТИВНИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА У
УПОРЕДНОМ КРИВИЧНОМ ЗАКОНОДАВСТВУ

САДЖАЈ

УВОД.....	3
ДАВАЊЕ И ПРИМАЊЕ МИТА.....	4
Србија.....	4
Црна Гора.....	6
Босна и Херцеговина.....	8
Хрватска.....	14
Словенија.....	16
Северна Македонија.....	18
Финска.....	21
Шпанија.....	24
Мађарска.....	27
Румунија.....	30
Украјина.....	31
ЗЛОУПОТРЕБА СЛУЖБЕНОГ ПОЛОЖАЈА.....	33
Србија.....	33
Босна и Херцеговина.....	33
Црна Гора.....	34
Хрватска.....	34
Словенија.....	35
Шпанија.....	35
Румунија.....	36
Финска.....	37
Мађарска.....	38
Украјина.....	38

УВОД

Корупција је веома сложен феномен, који покрива широк и разноврстан спектар људских активности. Из тог разлога, постоје бројне дефиниције појма корупције. Заједничко за све њих је остваривање приватног интереса на штету јавног. Такав је случај и са дефиницијом корупције коју је дала Светска банка. Према овој дефиницији, корупција је злоупотреба јавне функције за приватну корист¹. Нешто другачију дефиницију корупције даје важећи Закон о спречавању корупције², који у члану 2. алинеја прва, наводи да је корупција однос који настаје коришћењем службеног или друштвеног положаја или утицаја ради стицања недозвољене користи за себе или другог. Из наведеног произилази да под корупцијом подразумевамо она понашања којима субјекти права настоје да остваре корист за себе или друго лице, на штету јавног интереса.

У циљу заштите јавног интереса, државе настоје да санкционишу сваку појаву за коју сматрају да га угрожава. Пошто корупција међу овим појавама заузима значајно место, свака држава одређује која понашања представљају корупцију и санкционише их. То могу бити нелегално стицање новца или друге имовине, недозвољено или незаконито обављање додатних послова, вршење додатних функција, запошљавање блиских лица, додељивање послова блиском лицу, као и други бројни начини да се приватни интереси остваре на штету јавног. Како све то може довести до бројних последица, различитих по својој природи и тежини, то су и облици корупције различито квалификовани и за њих су предвиђене различите санкције. Најтеже повреде правних норми у овој области представљају коруптивна кривична дела, која су углавном садржана у кривичним законцима, али се могу налазити и у другим законима.

Предмет ове анализе су коруптивна кривична дела која санкционишу активно и пасивно подмићивање и злоупотребу службеног положаја, анализирана у домаћем и упоредном кривичном законодавству. Према Кривичном законнику Србије, у питању су кривична дела: злоупотреба службеног положаја, давање мита, примање мита и кривично дело давање и примање мита у вези са гласањем. Осим законодавних решења Србије, предмет анализе су одговарајуће одредбе садржане у кривичним законцима Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Северне Македоније, Румуније, Финске, Шпаније, Украјине и Мађарске. Наведена понашања су у свим посматраним државама предвиђена као кривична дела, мада им се називи и опис понекад разликују у односу на одговарајуће одредбе Кривичног законика Србије. У таквим случајевима, предмет анализе су она кривична дела која суштински санкционишу оно понашање које би, према кривичном законнику Србије, представљало неко од посматраних кривичних дела.

¹ Helping Countries Combat Corruption: The Role of the World Bank, Washington DC, World Bank Group, септембар 1997, страна 8.

² „Службени гласник РС”, бр. 35/2019, 88/2019, 11/2021 - Аутентично тумачење, 94/2021 и 14/2022.

ДАВАЊЕ И ПРИМАЊЕ МИТА

СРБИЈА

У Србији, правни оквир који уређује кривична дела којима се санкционише подмићивање представља Кривични законик Републике Србије³.

По својој природи подмићивање је двострани однос, у којем учествују две стране – страна која даје и страна која прима мито. Кривични законик РС посебно уређује давање и примање мита, различито санкционишући стране које учествују у овом односу, односно страну која даје и страну која прима мито. Он познаје три кривична дела која се односе на подмићивање, а то су: примање мита из члана 367, давање мита из члана 368. и давање и примање мита у вези са гласањем из члана 156.

Кривично дело примање мита из члана 367. Кривичног законика има више облика и то два основна, лакши и тежи.

Први основни облик постоји када службено лице непосредно или посредно захтева или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи за себе или другог да у оквиру свог службеног овлашћења или у вези са својим службеним овлашћењем изврши службену радњу коју не би смело да изврши или да не изврши службену радњу коју би морало да изврши. Други основни облик постоји када службено лице непосредно или посредно захтева или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи за себе или другог да у оквиру свог службеног овлашћења или у вези са својим службеним овлашћењем изврши службену радњу коју би морало да изврши или да не изврши службену радњу коју не би смело да изврши.

Као што видимо, у оба случаја постоји истоветност радње кривичног дела и његовог извршиоца. Оба облика постоје када службено лице непосредно или посредно захтева или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи за себе или другог, ради поступања или непоступања у оквиру свог службеног овлашћења или у вези са својим службеним овлашћењем. Разлика је само у томе какво понашање је разлог за примање мита: у првом случају до подмићивања долази да би службено лице поступило на начин на који не би смело да поступи, а у другом да би поступило онако како би требало да поступи. Другим речима, у првом случају службено лице прима мито да би извршило службену радњу коју не би смело да изврши или да не би извршило службену радњу коју би морало да изврши, а у другом случају да би извршило службену радњу коју би морало да изврши или да не би извршило службену радњу коју не би смело да изврши. Ова разлика повлачи и разлику у запрећеној казни, пошто је за први облик запрећена казна од две до дванаест година, а за други облик од две до осам година затвора.

Поред основних облика, кривично дело примања мита има свој тежи и лакши

³ Службени гласник Републике Србије, бр. 85/2005, 88/2005 (исправка), 107/2005 (исправка), 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

облик. Тежи облик постоји када службено лице изврши дело примања мита у вези са откривањем кривичног дела, покретањем или вођењем кривичног поступка, изрицањем или извршењем кривичне санкције. За овај облик запређена је казна затвора од три до петнаест година. Са друге стране, лакши облик постоји када службено лице после извршења, односно неизвршења службене радње, захтева или прими поклон или другу корист. За овај облик запређена је казна затвора од три месеца до три године.

Поред службеног лица, за кривично дело примање мита одговараће и страном службено лице које учини било који облик овог кривичног дела, као и одговорно лице у установи или другом субјекту који не обавља привредну делатност, а које учини неки од основних или лакши облик овог кривичног дела. У оба случаја учиниоцу ће се изрећи казна прописана за дати облик кривичног дела.

Поред затворске казне прописане за ово кривично дело, Кривичним закоником је предвиђено и да ће се примљени поклони и имовинска корист одузети.

Кривично дело давање мита из члана 368. Кривичног законика има два облика.

Први облик чини онај ко службеном или другом лицу учини, понуди или обећа поклон или другу корист како би службено лице у оквиру свог службеног овлашћења или у вези са својим службеним овлашћењем извршило службену радњу коју не би смело да изврши или да не изврши службену радњу коју би морало да изврши или ко посредује при оваквом подмићивању службеног лица, казниће се затвором од шест месеци до пет година. Други облик чини онај ко службеном или другом лицу учини, понуди или обећа поклон или другу корист са циљем да службено лице у оквиру свог службеног овлашћења или у вези са својим службеним овлашћењем изврши службену радњу коју би морало да изврши или да не изврши службену радњу коју не би смело да изврши или ко посредује при оваквом подмићивању службеног лица, казниће се затвором до три године.

На основу наведеног уочава се да ће кривично дело давање мита у сваком случају постојати када неко службеном или другом лицу учини, понуди или обећа поклон или другу корист ради поступања или непоступања службеног лица у оквиру службеног овлашћења или у вези са службеним овлашћењем или у томе посредује. Разлика је само у томе какво понашање је разлог за давање мита, односно посредовање: у првом случају да би службено лице поступило на начин на који не би смело да поступи, а у другом да би поступило онако како би требало да поступи. Другим речима, у првом случају мито се даје да би службено лице извршило службену радњу коју не би смело да изврши или да не би извршило службену радњу коју би морало да изврши, а у другом случају да би извршило службену радњу коју би морало да изврши или да не би извршило службену радњу коју не би смело да изврши. За оба облика запређена је казна затвора, и то за први облик од шест месеци до пет година, а за други облик до три године.

Наведене одредбе се примењују и у ситуацији када је мито дато, понуђено или обећано страном службеном лицу или одговорном лицу у установи или другом субјекту који не обавља привредну делатност.

Са друге стране, уколико је учинилац пријавио дело пре него што је сазнао да је оно откривено, може бити ослобођен од казне.

Кривично дело давање и примање мита у вези са гласањем из члана 156. Кривичног законика РС има основни, посебни и тежи облик.

Основни облик овог кривичног дела постоји када неко лице другоме нуди, даје или обећа награду, поклон или какву другу корист да на изборима или референдуму гласа или не гласа или да гласа у корист или против одређеног лица односно предлога. Посебан облик постоји када дело учини лице које захтева или прими поклон или какву другу корист да на изборима или референдуму гласа или не гласа или да гласа у корист или против одређеног лица односно предлога. За оба облика прописана је иста казна, а то је новчана казна или казна затвора до три године.

Као што се види, основна разлика између наведених облика кривичног дела је само у томе што учинилац кривичног дела у првом случају другоме нуди, даје или обећа награду, поклон или какву другу корист, а у другом захтева или прими поклон или какву другу корист. То значи да се у првом случају ради о активном, а у другом о пасивном подмићивању. Са друге стране, за оба облика је заједничка намера да лице које прима мито на изборима или референдуму гласа или не гласа, или да гласа у корист или против одређеног лица, односно предлога.

Тежи облик овог кривичног дела постоји када давање мита у вези са гласањем учини члан бирачког одбора или друго лице у вршењу дужности у вези са гласањем. За овај облик прописана је казна затвора од три месеца до пет година.

Поред затворске казне прописане за ово кривично дело, Кривичним закоником је предвиђено и одузимање примљених поклона и имовинске користи.

ЦРНА ГОРА

У Црној Гори кривична дела којима је санкционисано подмићивање садржана су у Кривичном законика Црне Горе⁴ („Службени лист РЦГ”, бр. 3/2020).

У смислу Кривичног законика ЦГ, мито⁵ је поклон или друга противправна имовинска или неимовинска корист, без обзира на њену вредност. Законик садржи четири кривична дела која санкционишу подмићивање: примање мита из члана 423, давање мита из члана 424, примање мита у привредном пословању из члана 276а. и давање мита у привредном пословању из члана 276б.

Кривично дело примање мита из 423. има више облика, од којих су два основна, један тежи и један лакши облик.

Први основни облик постоји када службено лице непосредно или посредно захтева или прими мито или прихвати обећање мита за себе или другог да изврши службену или другу радњу коју не би смело да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју би морало да изврши. Други облик постоји када службено лице непосредно или посредно захтева или прими мито или које прихвати обећање

⁴ („Службени лист РЦГ”, бр. 70/2003, 13/2004 – испр. и 47/2006 и „Службени лист ЦГ”, бр. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – др. закон, 40/2013, 56/2013 – испр, 14/2015, 42/2015, 58/2015 – др. закон, 44/2017, 49/2018 и 3/2020)

⁵ Члан 142. тачка 13) Кривичног законика Црне Горе.

мита за себе или другог да изврши службену или другу радњу коју би морало да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју не би смело да изврши.

Из наведеног се види да кривично дело примања мита постоји када службено лице непосредно или посредно захтева или прими мито или прихвати обећање мита за себе или другог ради извршења или неизвршења службене или друге радње. Разлика се огледа у томе што код првог облика службено лице прима мито да би поступило на начин на који не би смело да поступи, а у другом да би поступило онако како би требало да поступи. У првом случају службено лице прима мито да би извршило службену или другу радњу коју не би смело да изврши или да не би извршило службену или другу радњу коју би морало да изврши, а у другом случају да би извршило службену или другу радњу коју би морало да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју не би смело да изврши. За оба облика запрећена је казна затвора, и то за први у трајању од две до дванаест година, а за други од две до осам година.

Тежи облик овог кривичног дела постоји када га службено лице изврши у вези са откривањем кривичног дела, покретањем или вођењем кривичног поступка, изрицањем или извршењем кривичне санкције. За овај облик запрећена је казна затвора од три до петнаест година. Са друге стране, лакши облик постоји када службено лице после извршења, односно неизвршења службене или друге радње, а у вези са истом, захтева или прими мито. У том случају казниће се затвором од три месеца до три године.

Ако одговорно или друго лице у установи или другом субјекту који се не бави привредним пословањем учини неки од основних или лакши облик овог кривичног дела, казниће се казном прописаном за учињени облик кривичног дела.

У случају било ког од горе наведених дела, поред прописане казне затвора, лицу ће бити одузет и примљени мито.

Кривично дело давање мита из члана 424. Кривичног законика ЦГ има два облика.

Први облик постоји када неко службеном лицу непосредно или посредно да, понуди или обећа мито за њега или другог да службено лице изврши службену или другу радњу коју не би смело да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју би морало да изврши или посредује у оваквом давању мита службеном лицу. Други облик постоји када неко службеном лицу непосредно или посредно да, понуди или обећа мито за њега или другог да службено лице изврши службену или другу радњу коју би морало да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју не би смело да изврши или посредује у оваквом давању мита службеном лицу.

Из наведеног видимо да кривично дело давања мита постоји када неко лице службеном лицу непосредно или посредно да, понуди или обећа мито за њега или другог ради извршења или неизвршења службене или друге радње или посредује у оваквом давању мита. Слично примању мита, разлика између наведених облика је у томе што се у првом случају мито даје да би службено лице поступило на начин на који не би смело да поступи, а у другом да би поступило онако како би требало да поступи. Другим речима, у првом случају подмићивање или посредовање у подмићивању предузима се с намером да службено лице изврши службену или

другу радњу коју не би смело да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју би морало да изврши, а у другом случају с намером да службено лице изврши службену или другу радњу коју би морало да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју не би смело да изврши. За оба случаја забрањена је казна затвора, и то за први случај у трајању од једне до осам година, а за други у трајању од шест месеци до пет година.

Лице које је учинило неки од наведених облика овог кривичног дела и које је пријавило учињено дело пре него што је сазнало да је откривено може се ослободити од казне предвиђене законом.

Сва наведена правила примењују се и кад је мито дат, понуђен или обећан одговорном или другом лицу у установи или другом субјекту који се не бави привредним пословањем.

Кривично дело примања мита у привредном пословању из члана 276а. Кривичног законика ЦГ постоји када одговорно или друго лице које ради за или у привредном друштву или другом субјекту привредног пословања за себе или другог, непосредно или посредно, захтева или прими мито или прихвати обећање мита да закључи уговор или постигне пословни договор или пружи услугу или да се уздржи од таквог деловања на штету или у корист привредног друштва за које или у којем ради или другог лица. Наведено представља основни облик кривичног дела, за који је прописана казна затвора од једне до осам година. Поред основног, овог кривично дело има и лакши облик, који постоји када учинилац, после закључења уговора или постизања пословног договора или после пружене услуге или уздржавања од таквог деловања, за себе или другог захтева или прими мито или прихвати обећање мита. За лакши облик забрањена је казна затвора до три године. У сваком случају, примљени мито ће бити одузет.

Кривично дело давања мита у привредном пословању из члана 276б. Кривичног законика ЦГ постоји када лице да, понуди или обећа мито одговорном или другом лицу које ради за или у привредном друштву или другом субјекту привредног пословања да, за себе или другог, закључи уговор или постигне пословни договор или пружи услугу на штету или у корист привредног друштва за које или у којем ради или другог лица или посредује при оваквом давању мита. За ово кривично дело прописана је казна затвора од шест месеци до пет година, осим уколико је учинилац дао мито на захтев одговорног или другог лица које ради за или у привредном друштву или другом субјекту привредног пословања, а дело је пријавио пре него што је сазнао да је оно откривено, у ком случају се може ослободити од казне. Примљени мито биће одузет.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

У Босни и Херцеговини кривична дела којима је санкционисано подмићивање садржана су у Кривичном закону Босне и Херцеговине⁶, Кривичном закону

⁶ „Службени гласник БиХ”, бр. 3/2003, 32/2003 - исправка, 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 8/2010, 47/2014, 22/2015, 40/2015, 35/2018 и 46/2021.

Федерације БиХ⁷ и у Кривичном законнику Републике Српске⁸.

Кривична дела која уређују подмићивање садржана су у оквиру XIX главе Кривичног закона БиХ, која носи назив „Кривична дела корупције и кривична дела против службене и друге одговорне функције”. У питању су два кривична дела, која се односе на примање и давање мита, или, како се каже у Закону, поклону и других облика користи. То су кривична дела примање поклону и других облика користи из члана 217. и давање поклону и других облика користи из члана 218. Кривичног закона БиХ, затим кривична дела примање дара и других облика користи из члана 380. и давање дара и других облика користи из члана 381. Кривичног закона федерације БиХ, као и кривична дела примање мита из члана 319. и давање мита из члана 320. Кривичног закона Републике Српске. Осим наведених кривичних дела, Кривични Закон Републике Српске предвиђа и кривична дела: подмићивање при изборима или гласању (члан 220.), примање мита у обављању привредне делатности (члан 256.) и давање мита у обављању привредне делатности из (члан 257.).

Под имовинском користи у смислу члана 1. става 26. Кривичног закона БиХ, подразумева се свако добро које је директно или индиректно проистекло из кривичног дела, а састоји се од било које имовине. Са друге стране, према члану 123. став 1. тачка 24) Кривичног закона Републике Српске, имовинска корист од кривичног дела је непосредна имовинска корист од кривичног дела која се састоји од сваког увећања или спречавања умањења имовине до које је дошло извршењем кривичног дела, тако и имовина у коју је претворена или промењена непосредна имовинска корист од кривичног дела, као и свака друга корист која је добијена од непосредне имовинске користи од кривичног дела или имовине у коју је промењена или претворена непосредна имовинска корист од кривичног дела, без обзира на то да ли се налази на територији Републике Српске или ван ње. За разлику од ових закона, Кривични закон Федерације БиХ не дефинише појам имовинске користи.

Пасивно подмићивање санкционисано је кривичним делима примања поклону и других облика користи из члана 217. Кривичног закона БиХ, примање дара и других облика користи из члана 380. Кривичног закона федерације БиХ и примање мита из члана 319. Кривичног закона Републике Српске.

У сва три кривична закона пасивно подмићивање појављује се као право, неправо и накнадно. Право пасивно подмићивање постоји када учинилац захтева или прими поклон или какву другу корист за себе или за друго лице или које прими обећање поклону или какве користи за себе или за друго лице, да у оквиру своје функције изврши што не би смело да изврши или да не изврши што би морало да изврши или ко посредује при оваквом подмићивању службеног или одговорног лица. Неправо пасивно подмићивање постоји када учинилац захтева или прими поклон или какву корист за себе или за друго лице, или које прими обећање поклону или какве користи за себе или за друго лице, да у оквиру своје функције изврши што би морало да изврши или ко посредује при оваквом подмићивању службеног или одговорног лица или да не изврши што не би смело да изврши. Накнадно пасивно подмићивање постоји када извршилац после вршења или невршења

⁷ „Службене новине БиХ”, бр. 36/2003, 21/2004 – исправка, 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 и 75/2017).

⁸ „Службени гласник РС”, бр 64/2017, 104/2018 – одлука УС, 15/2021 и 89/2021.

службене или друге радње приликом примања поклона или друге користи, захтева или прими поклон или какву другу корист за себе или за друго лице.

Из наведеног видимо да ово кривично дело постоји када извршилац захтева или прими поклон или какву другу корист за себе или за друго лице или прими обећање поклона или какве користи за себе или за друго лице, а у вези вршења или невршења радње у оквиру своје функције, или у томе посредује. Разлика између ових облика је само у томе што до правог пасивног подмићивања долази да би службено лице поступило на начин на који не би смело да поступи, до неправог пасивног подмићивања да би поступило онако како би требало да поступи, а код накнадног зато што је већ поступило на одређени начин. Другим речима, у првом случају извршилац прима мито да у оквиру своје функције изврши нешто што не би смео да изврши или да не изврши нешто што би морао да изврши, у другом случају да у оквиру своје функције изврши нешто што би морао да изврши или да не изврши нешто што не би смео да изврши, а у трећем зато што је нешто већ извршио или није извршио.

Према савезном закону извршилац овог кривичног дела може бити службено или одговорно лице у институцијама Босне и Херцеговине, укључујући и страно службено лице, међународног службеника, арбитра или судију поротника. Исти круг лица одређен је као извршилац и у Кривичном закону Федерације БиХ, с том разликом што по овом закону неће одговарати службено или одговорно лице у институцијама Босне и Херцеговине, већ службено или одговорно лице у федерацији. Са друге стране, Кривични законик Републике Српске извршиоца одређује као службено или одговорно лице, додајући да за ово кривично дело може да одговара и страно службено или одговорно лице.

Кривични закон БиХ за право пасивно подмићивање прописује казну затвора од једне до десет година, за неправу од шест месеци до пет година, а за накнадно подмићивање казну затвора од једне до десет година. Кривични закон Федерације за право пасивно подмићивање прописује казну затвора од једне до десет година, за неправу од шест месеци до пет година, док за накнадно подмићивање не прописује посебну казну, већ одређује да ће се казна прописана за право или неправу пасивно подмићивање изрећи и у случају накнадног подмићивања. Кривични законик Републике Српске за право пасивно подмићивање прописује казну затвора од две до десет година, за неправу од једне до осам година, а за накнадно подмићивање казну затвора од шест месеци до пет година.

Заједничко за сва три закона је да прописују да ће се, поред прописане казне затвора, извршити одузимање примљеног поклона или имовинске користи.

Активно подмићивање санкционисано је кривичним делима давање поклона и других облика користи из члана 218. Кривичног закона БиХ, давање дара и других облика користи из члана 381. Кривичног закона Федерације БиХ и давање мита из члана 320. Кривичног законика Републике Српске.

У сва три кривична закона, ово кривично дело има облик правог и неправог активног подмићивања. Право активно подмићивање постоји када неко лице службеном или одговорном лицу учини или обећа поклон или какву другу корист за њега или друго лице, да у оквиру своје функције изврши што не би смело да изврши или да не изврши што би морало да изврши, или посредује при оваквом

подмићивању службеног или одговорног лица. За овај облик запрећена је казна затвора од шест месеци до пет година. Неправо активно подмићивање постоји када неко лице службеном или одговорном лицу учини или обећа поклон или какву другу корист за њега или друго лице да у оквиру своје функције изврши што би морало да изврши или да не изврши што не би смело да изврши, или посредује при оваквом подмићивању службеног или одговорног лица. За овај облик запрећена је новчана казна или казном затвора до три године.

Према државном кривичном закону прималац мита може бити службено или одговорно лице у институцијама Босне и Херцеговине, укључујући и страно службено лице, међународног службеника, арбитра или судију поротника. Исти круг лица одређен је и у Кривичном закону Федерације БиХ, с том разликом што се у овом закону не ради о службеном или одговорном лицу у институцијама Босне и Херцеговине, већ о службеном или одговорном лицу у том ентитету. Са друге стране, Кривични законик Републике Српске одређује примаоца као службено или одговорно лице, укључујући и страно службено или одговорно лице.

Сви посматрани кривични закони прописују исту казну за активно подмићивање. За право активно подмићивање запрећена је казна затвора од шест месеци до пет година, а за неправо активно подмићивање новчана казна или казна затвора до три године. Наведени закони предвиђају и могућност ослобођења од казне. Према Кривичном закону БиХ и Кривичном закону Федерације, учинилац који је дао мито на захтев службеног или одговорног лица и пријавио кривично дело пре његовог откривања или сазнања да је откривено, може се ослободити од казне, док Кривични законик Републике Српске могућност ослобођења од казне предвиђа само у случају правог активног подмићивања, уколико учинилац пријави дело пре него што је сазнао да је откривено.

Кривични закони БиХ и Федерације предвиђају да ће примљени поклон или имовинска корист одузети, с тим да Кривични закон Федерације додаје и да се могу вратити учиниоцу који их је дао на захтев службеног или одговорног лица и пријавио кривично дело пре његовог откривања или сазнања да је откривено.

Поред наведених кривичних дела, Кривични закон Федерације БиХ и Кривични законик Републике Српске садрже и друга кривична дела којима санкционишу подмићивање.

Кривични закон Федерације БиХ у члану 382б. предвиђа кривично дело Подмићивање на изборима и у служби која се финансира из јавних средстава. Ово кривично дело се односи на поступање службеника у органу под утицајем неприкладног подстицаја. У смислу овог члана, орган је законодавни, извршни, правосудни, управни или било који орган који се у целости или делимично финансира из јавних средстава на нивоу Федерације, а неприкладан подстицај је новац или било који финансијски инструмент или друга вредност или друга материјална или нематеријална корист или предност или услуга или било која врста подстицаја за примаоца или за друго лице, укључујући и правно лице, или понуда или обећање такве користи или предности или подстицаја за примаоца или за другога, укључујући и правно лице.

Ово кривично дело може да се јави у свим облицима – право и неправо, активно

и пасивно подмићивање.

У облику правог пасивног подмићивања ово кривично дело постоји када неко лице посредно или непосредно затражи, захтева или узме неприкладан подстицај, како би учинило нешто што иначе не би смело учинити или пропустило да учини нешто што би иначе било дужно учинити у вршењу службене дужности или предстојеће службене дужности у органу, или када посредује у таквом подмићивању. За овај облик забрањена је казна затвора од једне до десет година и новчана казна.

У облику неправог пасивног подмићивања ово кривично дело постоји када неко лице посредно или непосредно затражи, захтева или узме неприкладан подстицај, како би учинило нешто што би иначе и било дужно да учини или пропустило да учини нешто што иначе и не би смело учинити у вршењу службене дужности или предстојеће службене дужности у органу, или посредује у таквом подмићивању. За овај облик кривичног дела забрањена је казна затвора од шест месеци до пет година и новчана казна.

У облику правог активног подмићивања ово кривично дело постоји када неко лице, посредно или непосредно, понуди, обећа или да неприкладан подстицај лицу које може искористити службену дужност или предстојећу службену дужност у органу, да учини нешто што иначе не би смело учинити или да пропусти да учини нешто што би иначе било дужно да учини, или када посредује у таквом подмићивању. За овај облик кривичног дела могу се изрећи казна затвора од шест месеци до пет година и новчана казна.

У облику неправог активног подмићивања ово кривично дело постоји када неко лице, посредно или непосредно, понуди, обећа или да неприкладан подстицај лицу које може искористити службену дужност или предстојећу службену дужност у органу, да учини нешто што би иначе било дужно да учини или да пропусти да учини нешто што иначе не би смело учинити, или када посредује у таквом подмићивању. За овај облик кривичног дела могу се изрећи казна затвора до три године и новчана казна.

Посебан облик овог кривичног дела постоји када лице у вршењу службене дужности у органу учини нешто што иначе не би смело учинити или пропусти да учини нешто што би иначе било дужно учинити кад не би било неприкладног подстицаја, без обзира када је такав неприкладан подстицај запримљен или обећан, казниће се казном затвора од једне до десет година и новчаном казном.

Ово кривично дело постоји без обзира на то да ли је лице које врши службену дужност у органу испуњавало услове да поступа у предметној ствари. Другим речима, кривично дело постоји и онда када не постоје услови за његово поступање, без обзира на разлог. За ово кривично дело изрећи ће се мера безбедности забране вршења дужности у органу. Осим тога, предвиђено је и да ће се одузети новац или други финансијски инструмент или друга вредност или корист или други подстицај на извршење овог кривичног дела, као и имовинска корист, приход, добит или друга корист проистекла из имовинске користи стечене извршењем кривичног дела и свака друга корист проистекла из вредности или користи или предности или услуге или другог подстицаја.

На крају, предвиђено је да у случају осуде за ово кривично дело наступају правне последице осуде, а то су: престанак службене дужности у органу, одузимање одликовања, као и забрана обављања и забрана стицања службене дужности у органу, обе у трајању од пет година од дана издржане, опроштене или застареле казне.

Кривични законик Републике Српске, поред примања и давања мита, предвиђа и кривична дела подмићивање при изборима или гласању (члан 220.), примање мита у обављању привредне делатности (члан 256.) и давање мита у обављању привредне делатности (члан 257.).

Кривично дело подмићивања при изборима или гласању има два облика. Први облик постоји када неко нуди, даје или обећава награду, поклон или неку другу имовинску или неимовинску корист бирачу са намером да га наведе да гласа за или против одређеног предлога, да уопште не гласа или да гласа у одређеном смислу. Други облик постоји када бирач за себе или другог захтева, прими поклон или обећање поклона или какве друге користи да би гласао за или против одређеног предлога, да уопште не гласа или да гласа у одређеном смислу. У оба случаја учинилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до три године, а дата награда, поклон или друга имовинска корист се одузима.

Кривично дело примање мита у обављању привредне делатности постоји када неко при обављању привредне делатности за себе или другог, непосредно или посредно, захтева или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи да закључи уговор или постигне пословни договор или пружи услугу или да се уздржи од таквог деловања или кршењем других дужности у обављању привредне делатности на штету или у корист субјекта привредног пословања или другог правног лица за које или у којем ради или другог лица.

Лакши облик овог кривичног дела постоји када учинилац овог дела после закључења уговора или постизања пословног договора или после пружене услуге или уздржавања од таквог деловања, за себе или другог захтева или прими поклон или другу корист или прихвати обећање поклона или друге користи.

За основни облик кривичног дела могу се изрећи казна затвора од једне до осам година и новчана казна, а за лакши облик казна затвора од шест месеци до три године и новчана казна. Примљени поклон и имовинска корист одузеће се.

Кривично дело давање мита у обављању привредне делатности постоји када неко учини, понуди или обећа поклон или другу корист лицу да оно, при обављању привредне делатности, закључи уговор или постигне пословни договор или пружи услугу, или се уздржи од таквог деловања или крши друге дужности у обављању привредне делатности на штету или у корист субјекта привредног пословања за које или у којем ради или на штету или у корист другог правног или физичког лица, или када посредује при оваквом давању поклона или друге користи. За ово кривично дело могу се изрећи казна затвора у трајању од шест месеци до пет година и новчана казна, с тим да се учинилац кривичног дела који је дао поклон или другу корист на захтев лица да оно при обављању привредне делатности закључи уговор, постигне пословни договор, пружи услугу или крши дужност, а дело је пријавио пре него што је сазнао да је оно откривено, може ослободити од казне. Дати поклон

и имовинска корист стечена извршењем овог кривичног дела одузеће се.

ХРВАТСКА

У Хрватској, кривична дела којима се санкционише подмићивање садржана су у Казненом законнику Републике Хрватске⁹. То су, пре свега, кривична дела примање мита из члана 293. и давање мита из члана 294, али и кривична дела примање и давање мита у стечајном поступку из члана 251, примање мита у привредном пословању из члана 252, давање мита у привредном пословању из члана 253. и подмићивање заступника из члана 339.

Казненым закоником¹⁰ Хрватске мито је дефинисан као свака неприпадајућа награда, поклон или друга имовинска или неимовинска корист, без обзира на њену вредност.

Кривично дело примања мита из члана 293. има два основна и један посебан облик.

Први основни облик постоји када службено или одговорно лице тражи или прими мито, или прихвати понуду или обећање мита за себе или за друго лице да изврши службену или другу радњу која не треба да се изврши, или да не изврши службену или другу радњу која би морала да буде извршена, а други када службено или одговорно лице тражи или прими мито, или прихвати понуду или обећање мита за себе или за друго лице да изврши службену или другу радњу коју треба да изврши у оквиру или изван граница својих овлашћења, или да не изврши службену или другу радњу која не треба да се изврши, казниће се затвором од једне до осам година.

Из наведеног произилази да кривично дело примања мита постоји када службено или одговорно лице тражи или прими мито, или прихвати понуду или обећање мита за себе или за друго лице ради извршења или неизвршења службене или друге радње. Разлика између наведених облика је у томе да ли је циљ подмићивања да прималац поступи онако како би требало да поступи или да поступи супротно. Код првог облика циљ је да службено или одговорно лице изврши радњу која не треба да се изврши или да не изврши радњу која би морала да буде извршена, а код другог да изврши радњу коју треба да изврши у оквиру или изван граница својих овлашћења или не изврши радњу која не треба да се изврши. За први облик забрањена је казна затвора од једне до десет, а за други казна затвора од једне до осам година.

Посебан облик овог кривичног дела постоји када службено или одговорно лице након извршења или неизвршења службене или друге радње, захтева или прими мито, за шта је забрањена затворска казна до годину дана.

Кривично дело давање мита из члана 294. Казненог закона Хрватске има два облика.

Први облик постоји када неко нуди, да или обећа мито службеном или

⁹ „Народне новине”, бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15 - исправка, 101/17, 118/18, 126/19, 84/2021 и 114/2022.

¹⁰ Члан 87. став (24).

одговорном лицу изврши службену или другу радњу коју не треба да изврши или да не изврши службену или другу радњу коју треба да изврши, као и онај ко посредује у давању мита службеном или одговорном лицу. Други облик постоји када неко нуди, да или обећа мито службеном или одговорном лицу да изврши службену или другу радњу коју треба да изврши у оквиру или изван граница својих овлашћења, или да не изврши службену или другу радњу коју не би требало да изврши, или ко посредује у давању мита службеном или одговорном лицу.

Из наведеног произилази да кривично дело давања мита постоји када неко нуди, да или обећа мито службеном или одговорном лицу ради извршења или неизвршења службене или друге радње или у томе посредује. Разлика између два облика је у томе да ли је циљ подмићивања да службено или одговорно лице поступи онако како би требало да поступи или да поступи супротно. Код првог облика циљ је да службено или одговорно лице изврши радњу коју не треба да изврши или да не изврши радњу коју би морало да изврши, а код другог да изврши радњу коју треба да изврши у оквиру или изван граница својих овлашћења или да не изврши радњу коју не треба да изврши.

За први облик запрећена је казна затвора од једне до осам година, а за други казна затвора од шест месеци до пет година. Међутим, учинилац кривичног дела који је дао мито на захтев службеног или одговорног лица и пријавио дело пре његовог откривања или пре сазнања да је дело откривено може бити ослобођен од казне прописане законом.

Чланом 251. Казненог закона Хрватске регулисано је примање и давање мита у стечајном поступку. Када је у питању примање мита, ово кривично дело постоји када поверилац или члан одбора поверилаца захтева или прими мито или прихвати понуду или обећање мита за себе или за друго лице, како би гласао на одређени начин или пропустио гласање или поступио на други начин ради оштећења најмање једног повериоца у стечајном поступку. За основни облик овог кривичног дела прописана је казна затвора од шест месеци до пет година, а уколико кривично дело учини стечајни управник, ради се о тежем облику и он ће се казнити затвором од једне до осам година.

За ово кривично дело одговараће и онај ко повериоцу, члану одбора поверилаца или стечајном управнику понуди, обећа или да мито како би извршио неки од претходно наведених облика овог кривичног дела. Он ће се казнити затвором до три године.

Основни облик кривичног дела примања мита у привредном пословању из члана 252. Казненог закона Хрватске постоји када неко тражи или прими мито или прихвати понуду или обећање мита за себе или за друго лице, како би приликом склапања или извршења посла или пружања услуге користио другOME на начин да проузрокује штету ономе кога заступа или за кога ради, као и онај ко посредује у таквом подмићивању.

Посебан облик овог кривичног дела постоји када неко захтева или прими мито или прихвати понуду или обећање мита за себе или за друго лице за склапање или извршење посла или пружање услуге или посредује при оваквом подмићивању.

За ово кривично дело прописана је казна затвора, и то за основни облик у

трајању од једне до осам година, а за посебан облик од шест месеци до пет година.

Основни облик кривичног дела давање мита у привредном пословању из члана 253. Казненог закона Хрватске постоји када неко другоме нуди, обећа или да мито у намери да то лице погодује њему или другом лицу приликом склапања или обављања посла или пружања услуге и тиме нанесе штету лицу које заступа или за које ради, као и када посредује у давању мита.

Посебан облик овог кривичног дела постоји када неко нуди, обећа или да мито намењено том или другом лицу у обављању привредног пословања као противуслугу за склапање или обављање посла или пружање услуге, или посредује при таквом подмићивању.

За ово кривично дело прописана је казна затвора, и то за основни облик од шест месеци до пет година, а за посебан у трајању до три године, с тим да се учинилац овог кривичног дела који је дао мито на захтев одговорног лица и пријавио дело пре његовог откривања или сазнања да је дело откривено може ослободити од казне.

Чланом 339. Казненог закона Хрватске посебно је дефинисано дело подмићивања посланика. Ово кривично дело има два облика. Први постоји када посланик у Хрватском сабору, Европском парламенту или одборник у представничком телу јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе захтева или прими мито или прихвати понуду или обећање мита са циљем да на одређени начин гласа у представничком телу. Други облик овог кривичног дела постоји када неко нуди, обећава или даје мито посланику или одборнику како би на одређени начин гласао у представничком телу. За ово кривично дело запређена је казна затвора од једне до осам година.

СЛОВЕНИЈА

У Словенији, кривична дела која санкционишу подмићивање предвиђена су Казненим закоником Републике Словеније (*Kazenski zakonik Republike Slovenije*)¹¹.

Казнени законик Словеније није посебно дефинисано шта је мито, већ је посебним члановима прописао кривична дела која санкционишу подмићивање. У питању су кривична дела примање мита из члана 261, давање мита из члана 262. и примање мита на изборима из члана 157. Казненог законика.

Казнени законик Словеније санкционише пасивно подмићивање чланом 261. који предвиђа кривично дело примање мита, којим санкционише сва три облика, а то су право пасивно подмићивање, неправо пасивно подмићивање и накнадно пасивно подмићивање.

Право пасивно подмићивање постоји када службено лице или јавни службеник тражи или прихвати награду, поклон или било коју другу корист или обећање за себе или за друго лице, како би извршио службену радњу коју није требало да

¹¹ „Урадни лист РС”, бр. 50/12 – службени пречишћени текст, 6/16 – исправка пречишћеног текста, 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/ 21, 186/ 21, 105/22 – др. закон и 16/23.

изврши, или како не би извршио радњу коју је требало да изврши или да на други начин злоупотреби свој положај, или када неко лице посредује у подмићивању. Са друге стране, неправо пасивно подмићивање постоји када службено лице или јавни службеник тражи или прихвати награду, поклон или другу корист или обећање за себе или за друго лице, како би извршио службену радњу коју би иначе морао или смео да учини, или да не изврши радњу коју није смео да учини, или да на било који други начин искористи свој положај, или када неко лице посредује у подмићивању службеног лица.

Из претходног видимо да у наведеним случајевима пасивно подмићивање постоји када службено лице или јавни службеник тражи или прихвати награду, поклон или било коју другу корист или обећање за себе или за друго лице, ради извршења или неизвршења неке службене радње или ради коришћења службеног положаја, како и када неко лице посредује у подмићивању. Разлика је у томе што код правог пасивног подмићивања до подмићивања долази да би службено лице или јавни службеник извршио службену радњу коју није требало да изврши, или како не би извршио радњу коју је требало да изврши или да на други начин злоупотреби свој положај, а код неправог да би извршио службену радњу коју би иначе морао или смео да учини, или да не изврши радњу коју није смео да учини, или да на било који други начин искористи свој положај. За право пасивно подмићивање запрећена је новчана казна и казна затвора од једне до осам година, а за неправо новчана казна и затвор од једне до пет година.

Накнадно подмићивање постоји када службено лице или јавни службеник, након извршења или неизвршења службене радње у наведеним случајевима, затражи или прими награду, поклон или другу корист. За овај облик запрећена је новчана казна или затвор до четири године.

У случају било ког од горе поменутих дела, поред предвиђене новчане казне или казне затвора, учиниоцу кривичног дела биће одузета примљена награда, поклон или било која друга корист.

Кривично дело давања мита из члана 262. Казненог законика Словеније може се јавити у облику правог и неправог активног подмићивања.

Право активно подмићивање постоји када неко функционеру или јавном службенику обећа, нуди или да награду, поклон или другу корист да он или друго лице изврши службену радњу коју не би требало да изврши или да не изврши радњу коју је требало да изврши или да на други начин злоупотреби свој положај, или када посредује у подмићивању. Неправо активно подмићивање постоји када неко функционеру или јавном службенику обећа, нуди или да награду, поклон или другу корист да он или друго лице изврши службену радњу коју је иначе требало да изврши, или да не изврши радњу коју није смело да изврши, или да на други начин злоупотреби свој положај.

Из наведеног видимо да активно подмићивање постоји када неко лице функционеру или јавном службенику обећа, нуди или да награду, поклон или другу корист ради извршења или неизвршења неке службене радње или ради злоупотребе или коришћења службеног положаја. Разлика између правог и неправог активног подмићивања је у томе што је циљ правог активног подмићивања извршење

службене радње коју не би требало извршити, неизвршење радње коју би требало извршити или злоупотреба положаја, док је циљ неправог извршење службене радње коју је иначе требало извршити, неизвршење радња која не сме да буде извршена или коришћење положаја на други начин.

За ово кривично дело могу се изрећи новчана казна и казна затвора, која се за право активно подмићивање може кретати у распону од једне до шест година, а за неправо од шест месеци до четири године. Од овог правила постоји и један изузетак. Учиниоца кривичног дела који је дао награду, поклон или другу корист на захтев службеног лица или јавног службеника и пријавио дело пре његовог откривања или пре сазнања да је дело откривено, може бити ослобођен од казне, ако то није у супротности са правилима међународног права.

Кривично дело примања и давања мита у вези са изборима из члана 157. Казненог законика Словеније постоји када лице тражи или прихвати награду, поклон или какву другу материјалну или нематеријалну корист да на изборима гласа или не гласа за или против одређеног предлога, тј. лица. За ово кривично дело може се изрећи новчана казна или казна затвора до једне године, а учиниоцу кривичног дела биће одузета примљена награда, поклон или било која друга корист.

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

У Северној Македонији кривична дела која санкционишу подмићивање садржана су у Кривичном законнику (Кривичен законик)¹².

Кривични законик не даје дефиницију мита, али предвиђа кривична дела примање поклона и друге користи из члана 357, давање поклона и друге користи из члана 358, примања и давање мита или друге користи током избора и гласања из члана 162, неовлашћено примање поклона из члана 253. и неовлашћено давање поклона из члана 253а.

Кривично дело примања поклона или друге користи из члана 357. Кривичног законика има више облика, а то су право пасивно подмићивање, неправо пасивно подмићивање и накнадно пасивно подмићивање, тежи и најтежи облик.

Право пасивно подмићивање постоји када службено лице непосредно или посредно тражи или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи за себе или за друго лице да би извршило службену радњу коју не би требало да изврши или да не би извршило службену радњу коју би требало да изврши. Неправо пасивно подмићивање постоји када службено лице непосредно или посредно тражи или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи за себе или за друго лице да би извршило службену радњу коју би морало да изврши, или да не изврши радњу коју не би требало да изврши.

¹² „Службени гласник РМ”, бр. 37/96, 80/99, 48/01 (УС), 4/02, 16/02 (УС), 43/03, 19/04, 40/2004 (УС), 81/05, 50/06 (УС), 60/06, 73/06, 87/07 (др. закон), 7/08, 139/08, 114/09, 51/11-3, 51/11-79, 135/11, 185/11, 142/12, 143/12 (др. закон) 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 41/14 (исправка), 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17, 170/17 (УС) и 248/18.

Наведени облици постоје када службено лице непосредно или посредно тражи или прими поклон или другу корист или прими обећање поклона или друге користи за себе или за друго лице ради извршења или неизвршења службене радње. Разлика је само у томе што у првом случају до подмићивања долази да би службено лице извршило службене радње коју не би требало да изврши или да не би извршило службену радњу коју би требало да изврши, а у другом да би извршило службену радњу коју би морало да изврши или да не би извршило радњу коју не би требало да изврши. За право пасивно подмићивање прописана је казна затвора од четири до десет година, а за неправо затвор од једне до пет година.

Накнадно пасивно подмићивање постоји када службено лице након извршења или неизвршења службене радње прими или пристане да прими поклон или другу корист и оно је кажњиво затвором од три месеца до три године.

Тежи и најтежи облик овог кривичног дела постоје уколико је његовим извршењем прибављена већа имовинска корист, за шта ће се учинилац казнити затвором од најмање четири године, односно ако је прибављена знатна имовинска корист, за шта је запређена казна затвора од најмање пет година.

Наведеним казнама може се казнити и одговорно лице, лице које обавља послове од јавног значаја, као и страном службено лице.

У случају било ког од горе поменутих кривичних дела, поред прописане казне затвора, учиниоцу кривичног дела биће одузет примљени поклон или друга имовинска корист.

Кривично дело давања поклона или друге користи из члана 358. Кривичног законика јавља се као право и неправо активно подмићивање.

Право активно подмићивање постоји када неко лице непосредно или посредно даје, обећа или нуди поклон или другу корист службеном лицу за њега или за друго лице да би извршило службену радњу коју не би требало да изврши или да не изврши службену радњу коју би требало да изврши или када посредује у давању мита. Неправо активно подмићивање постоји када неко лице непосредно или посредно даје, обећа или нуди поклон или другу корист службеном лицу за њега или за друго лице да би извршило службену радњу коју би требало да изврши или да не изврши службену радњу коју не би требало да изврши или лице које посредује у давању мита.

Из наведеног видимо да ово кривично дело постоји када неко лице непосредно или посредно даје, обећа или нуди поклон или другу корист службеном лицу за њега или за друго лице ради извршења или неизвршења службене радње или у томе посредује. Циљ правог активног подмићивања је да службено лице изврши службену радњу коју не би требало да изврши или да не изврши службену радњу коју би требало да изврши, а неправог активног подмићивања да изврши службену радњу коју би требало да изврши или да не изврши службену радњу коју не би требало да изврши. У првом случају, учинилац ће се казнити затвором од једне до пет година, а у другом затвором од једне до три године.

Уколико је учинилац кривичног дела који је дао или обећао мито на захтев службеног лица, пријавио дело пре сазнања да је дело откривено, може бити

ослобођен од казне предвиђене законом.

Када дело давања мита, поклона или друге користи учини правно лице, казниће се новчаном казном.

У случају било ког од поменутих кривичних дела, поред прописане новчане казне или казне затвора, учиниоцу кривичног дела биће одузет примљени поклон или друга имовинска корист.

Одредбама члана 162. Кривичног законика регулисано је дело примања и давања мита или друге користи током избора и гласања. Ово кривично дело постоји када неко лице нуди, даје или обећа поклон или другу корист лицу са бирачким правом, са намером да га наговори да оствари или да не оствари бирачко право. За ово кривично дело прописана је казна затвора од најмање пет година. Истом казном казниће се и лице са бирачким правом које тражи поклон или другу корист или прими поклон или другу корист, како би остварило или не би остварило бирачко право. Изузетно, уколико се ради о користи мање вредности, учинилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до једне године.

Кривична дела: неовлашћено примање поклона из члана 253. и неовлашћено давање поклона из члана 253-а имају више облика.

Основни облик кривичног дела неовлашћено примање поклона постоји када неко у обављању привредне, финансијске, комерцијалне, услужне или друге економске делатности, директно или индиректно, тражи или пристане да за себе или за другог прими поклон или другу посредну или непосредну корист или обећање или понуду такве користи да би занемарио интересе правног или физичког лица, приликом закључивања или продужења уговора или предузимања друге радње, или да би остварио неоправдану корист или нанео штету веће вредности правном или физичком лицу или трећем лицу.

Ово кривично дело ће постојати и када неко тражи или пристане да неовлашћено прими поклон или другу корист за себе или треће лице или обећање понуде те користи како не би склопило или продужило уговор или предузело другу радњу у корист правног или физичког лица чије интересе заступа.

У оба случаја предвиђена је казна затвора од једне до пет година.

Лакши облик овог кривичног дела постоји ако учинилац пристане да неовлашћено прими поклон или другу корист након закључења уговора или предузимања или непредузимања друге радње. У том случају учинилац ће се казнити новчаном казном или затвором до три године.

Посебан облик овог кривичног дела постоји када организатор или учесник спортског такмичења директно или индиректно тражи или пристаје да за себе или за другог прими поклон или другу посредну или непосредну корист или обећање или понуду такве користи у намери да занемари интересе правног или физичког лица које организује такмичење ради постизања резултата који не зависи од спортске игре и правила спортског такмичења. За овај облик кривичног дела забрањена је казна затвором од једне до пет година, која ће се изрећи и лицу које

посредује у давању и примању поклона.

Ако кривично дело из овог члана учини правно лице, казниће се новчаном казном.

Примљени поклон или друга корист се одузима.

Основни облик кривичног дела неовлашћено давање поклона постоји када неко лице директно или индиректно обећа, понуди или да другоме поклон или другу корист или обећање или понуду такве користи, да би занемарио интересе правног или физичког лица у обављању привредне, финансијске, комерцијалне, услужне или друге привредне делатности приликом закључења или продужења уговора или предузимања друге радње или да би остварио неоправдану корист или проузроковао штету веће вредности правном или физичком лицу или трећем лицу.

Други облик овог кривичног дела постоји када неко обећа, понуди или да поклон или другу корист или обећање да ће такву корист понудити другоме да би у обављању привредне, финансијске, комерцијалне, услужне или друге економске делатности себи или другоме неовлашћено прибавио неоправдану корист или да би проузроковао штету веће вредности тако што не закључи или не продужи уговор или не учини другу радњу коју је био дужан да предузме у корист правног или физичког лица чије интересе заступа.

За оба облика предвиђена је казна затвора од једне до пет година, с тим да се учинилац који пријави дело пре него што је откривено или пре него што сазна да је откривено може ослободити казне.

Посебан облик овог кривичног дела постоји када неко директно или индиректно обећа, понуди или да поклон или другу корист или обећање или понуду такве користи организатору или учеснику спортског такмичења у намери да занемари интересе правног или физичког лица које организује спортско такмичење, ради постизања резултата који не зависи од спортске игре и правила спортског такмичења. И за овај облик кривичног дела запређена је казна затвора у трајању од једне до пет година, која ће се изрећи и лицу које посредује у давању и примању поклона.

Ако кривично дело из овог члана учини правно лице, казниће се новчаном казном.

Дати поклон или друга корист одузеће се.

ФИНСКА

У Финској, кривична дела која санкционишу подмићивање садржана су у тамошњем Кривичном законнику¹³.

Кривични законик Финске предвиђа више кривичних дела која санкционишу подмићивање, у зависности од улоге даваоца, односно примаоца мита, као и у

¹³ Кривични законик Финске (бр. 39/1889, са изменама и допунама до 433/2021).

односу на активности на коју се мито односи, а која су систематизована у поглавља и одељке, при чему је иза сваког наведеног кривичног дела предвиђен његов тешки облик. У питању су кривична дела: изборно подмићивање (поглавље 14 - одељак 2), давање мита (поглавље 16, одељци 13 и 14), давање мита народном посланику (поглавље 16, одељак 14а и 14б), давање мита у пословању (поглавље 30, одељци 7 и 7а), примање мита у пословању (поглавље 30, одељци 8 и 8а), примање мита (поглавље 40, одељци 1, 2 и 3).

Кривично дело давање мита подразумева обећање, нуђење или давање јавном службенику поклона или друге предности намењене њему или другом лицу које има за циљ да утиче на поступање јавног службеника у његовом послу. За наведено дело одговараће и лице које у истој намери обећа, понуди или да поклон другом лицу. За ово кривично дело учинилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до две године.

Фински Кривични законик познаје и тешко дело давања мита, које по својој природи представља тежи облик кривичног дела давања мита, с тим да је издвојено као засебно кривично дело. Ово кривично дело постоји уколико је сврха поклона или предности да се прималац натера да у вршењу службене дужности поступи супротно својим дужностима у знатну корист даваоца мита или другог лица, или се ради о поклону значајне вредности или о знатној користи, а дело је тешко када се посматра у целини. За ово кривично дело, лице које нуди или даје мито казниће се казном затвора од четири месеца до четири године.

Основни облик кривичног дела прихватања мита постоји ако службено лице за своје службене радње, за себе или за друго лице, затражи поклон или другу неприкладну предност или на други начин иницира добијање те предности, односно ако прими поклон или другу корист која утиче, има за циљ да утиче или може да утиче на његово поступање у вршењу службене дужности, или прихвати такав поклон или предност или такво обећање или понуду.

Осим основног, законик познаје и посебан облик овог кривичног дела, који постоји ако службено лице за радње које предузима у вршењу службене дужности прихвати давање другом лицу поклона или друге користи која утиче, има за циљ да утиче или може да утиче на поступање службеног лица у вршењу службене дужности, или обећање или понуду таквог поклона или користи.

За ово кривично дело службено лице ће се казнити новчаном казном или казном затвора у трајању до две године, а ако дело показује да је очигледно неподобан за обављање својих дужности, он може бити осуђен и на разрешење са дужности.

Тежи облик кривичног дела примање мита издвојен је као засебно кривично дело - тешко дело примања мита. Ово кривично дело постоји када службено лице постави мито као услов за своје радње или акте или му је намера да због поклона или предности у вршењу службене дужности поступи супротно својим обавезама, а на значајну корист стране која даје поклон или неког другог лица, или на значајан губитак или штету другог лица, или када поклон или предност има значајну вредност, а примање мита добија на тежини када се посматра у целини. За ово кривично дело службено лице ће се казнити казном затвора од четири месеца до

четири године и разрешењем са дужности.

Лакши облик овог кривичног дела постоји ако службено лице за себе или за друго лице, затражи поклон или другу неприкладну предност или на други начин иницира добијање те предности, односно прими или прихвати поклон или другу предност или прихвати обећање или понуду исте, тако да понашање доприноси слабљењу поверења у непристрасност службених радњи. За ово кривично дело забрањене су новчана казна и казна затвора у трајању до шест месеци. Законик додаје и да ово кривично дело неће постојати уколико је дело кажњиво као примање мита или тешко дело примања мита, у ком случају ће постојати то кривично дело.

Кривично дело изборног подмићивања јавља се у облику активног и пасивног подмићивања. Активно изборно подмићивање постоји када неко лице обећава, нуди или даје другом лицу награду или другу корист са циљем да га наговори да гласа или да се уздржи од гласања на општим изборима или референдуму. Пасивно изборно подмићивање постоји када неко лице захтева или тражи награду или другу корист за гласање или уздржавање од гласања на општим изборима или референдуму. Као што видимо, у оба случаја разлог за подмићивање је утицај на гласање на општим изборима или референдуму. Разлика је само у томе што у првом случају кривично дело чини лице које обећава, нуди или даје, а у другом лице које захтева или тражи награду или другу корист за гласање или уздржавање од гласања. У оба случаја учинилац ће се казнити новчаном казном или казном затвора до једне године.

Кривично дело давање мита члану парламента односи се на обећање, нуђење или давање члану парламента поклона или друге користи које се сматрају другачијим од уобичајеног протоколарног или пригодног поклона, намењених њему или другом лицу како би народни посланик деловао или се уздржао од деловања током трајања свог посланичког мандата, при чему тај чин доводи до јасног нарушавања поверења у независност вршења посланичког мандата. За ово кривично дело може се изрећи новчана казна или казна затвора до две године. Притом, треба имати у виду да се под овим кривичним делом не сматра финансирање политичке кампање у складу са Законом о финансирању политичких кампања (273/2009), осим ако има за циљ заобилажење прописа.

Тешко дело давања мита члану парламента, иако издвојено као посебно кривично дело, по својој природи представља тежи облик кривичног дела давања мита члану парламента. Ово кривично дело постоји када је циљ давања поклона или предности да се члан парламента натера да у оквиру свог мандата делује у правцу остварења значајне користи за даваоца мита или друго лице или проузроковања значајног губитка или штете другом лицу, или је поклон или предност значајне вредности, при чему давање мита народном посланику добија на тежини када се посматра као целина. За ово кривично дело учинилац ће се казнити затвором у трајању од четири месеца до четири године.

Давање мита у пословању дефинисано је као обећање, нуђење или давање незаконите користи лицу запосленом у предузећу, члану управног или надзорног одбора, генералном директору, ревизору или ликвидатору трговачког субјекта или фондације која се бави пословањем, лицу које обавља дужност у име предузећа, или лицу које служи као арбитар и разматра спор између привредних субјеката,

између две супротне стране, или између привредног субјекта и друге стране, како би подмићено лице, на свом положају или при обављању службених дужности фаворизовало даваоца мита или друго лице, или у намери да награди подмићено лице за такво поговорање. При том, треба имати у виду да ово кривично дело неће постојати уколико је у конкретном случају остварено биће кривичног дела давање мита или тешко дело давања мита, јер ће се тада радити о том кривичном делу. За ово кривично дело прописана је новчана казна или казна затвора од две године.

Тешко дело давања мита у пословању постоји ако је приликом давања мита сврха поклона или предности да се лице натера да поступа у својим дужностима како би давалац мита остварио значајну корист или друго лице претрпело значајан губитак или штету, или ако поклон или предност има значајну вредност, а давање мита у пословању представља тежи случај када се посматра у целини. За овај облик кривичног дела учинилац ће се казнити казном затвора од најмање четири месеца, а највише четири године.

Примање мита у пословању постоји када лице које је запослено у предузећу, члан управног или надзорног одбора, генерални директор, ревизор или ликвидатор привредног друштва које се бави трговином или фондације која се бави пословањем, лицу које обавља дужност у име предузећа, или лицу које служи као арбитар и разматра спор између привредних субјеката, између других страна, или између привредног субјекта и друге стране, захтева, прими или прихвати мито за себе или другог или на други начин предузима иницијативу за примање мита, како би на свом положају или при обављању службених дужности фаворизовало даваоца мита или друго лице. При том, треба имати у виду да ово кривично дело неће постојати уколико је у конкретном случају остварено биће кривичног дела примање мита, тешко дело примања мита или одговарајући, јер ће се тада радити о том казненом делу. За примање мита у пословању прописана је новчана казна или казна затвора од две године.

Тешко дело примање мита у пословању постоји ако приликом примања мита извршилац поступа или има намеру да поступа у складу са својим дужностима како би давалац мита или друго лице остварило значајну корист или како би друго лице претрпело значајан губитак или штету, или ако поклон или предност има значајну вредност, а примање мита представља тежи случај када се посматра у целини. За овај облик кривичног дела учинилац ће се казнити казном затвора од најмање четири месеца, а највише четири године.

ШПАНИЈА

У Шпанији, кривична дела која уређују подмићивање предвиђена су Кривичним закоником Шпаније.

Врховни суд Шпаније је идентификовао три елемента који доприносе корупцији¹⁴: постојање овлашћења за вршење службене дужности (корупција у јавном сектору) или администрања, руковођења или управљања предузећима (корупција у приватном сектору); тражење или стицање неоправдане предности

¹⁴ Према Q&A in relation to bribery offences in Spain, Transparency international UK, June 2019.

(материјалне или нематеријалне) и стицање користи за себе или треће лице.

Сходно томе, шпански Кривични законик разликује следеће две врсте подмићивања: подмићивање државног службеника или органа власти и подмићивање приватних субјеката или физичких лица.

Према шпанском Кривичном закону, подмићивање подразумева ситуације кад год државни службеник или орган власти добије или му се нуди награда или друга корист да изврши радњу кршећи своје дужности или да изврши било какву радњу у вези са обављањем своје дужности. Кривични законик разликује облик такозваног пасивног подмићивања, када иницијатива за извршење кривичног дела потиче од јавног функционера или органа власти, као и облик активног подмићивања, када се мито нуди на иницијативу лица који га нуди, односно плаћа.

Кривичним законом Шпаније издвојен је широк спектар кривичних дела у вези са митом и корупцијом. Та кривична дела, као ни остала у закону, нису именована, а налазе се на различитим местима у посебном делу овог закона. То су, пре свега, општа кривична дела корупције¹⁵ из чланова 419. – 426, као и кривична дела корупције у пословању¹⁶ из чланова 286-II и 286-III Закона.

Поглавље V – О корупцији не садржи дефиницију подмићивања, али из прописаних кривичних дела произилази да се ради о кривичним делима против државне управе којим руководиоци или јавни функционери или физичка лица, у своју или туђу корист, изврши неку од радњи предвиђених одредбама садржаним у овом поглављу. То могу бити понуда, обећавање, давање, примање, тражење или прихватање поклона, услуге или накнаде било које врсте, ради извршења, неизвршења или одлагања извршења радње од стране ималаца јавних овлашћења, а у вези са вршењем дужности.

Кривично дело из члана 419. постоји када руководиоци или јавни службеници, у своју корист или корист трећег лица, прими или тражи, лично или преко посредника, поклон, услугу или накнаду било које врсте, или прихвати такву понуду или обећање, како би у вршењу своје дужности извршио радњу противну дужностима које су му поверене, да је не би извршио, или да би неправедно одложио ону коју мора да изврши. За ово кривично дело прописана је казна затвора од три до шест година, новчана казна од 12 до 24 месеца, као и посебна забрана заснивања радног односа или ступања на јавну функцију у трајању од 9 до 12 година. Закон додаје и да казна за ово кривично дело не доводи у питање казну за дело које је учињено, пропуштено или одложено због накнаде или обећања, ако представља кривично дело. То значи да у таквом случају постоји кумулација одговорности - уколико руководиоци или јавни службеници поступи на начин који сам по себи представља кривично дело и за то прими мито, одговараће и за примање мита и за то кривично дело. На пример, уколико прими мито да би злоупотребио службени положај, одговараће и за злоупотребу службеног положаја и за примање мита.

¹⁵ Глава 19. – О кривичним делима против државне управе, поглавље 5 – О корупцији.

¹⁶ Глава 13. – Кривична дела против имовине и друштвено-економског поретка, поглавље 11 – О кривичним делима против интелектуалне и индустријске својине, тржишта и потрошача, потпоглавље 4. – Кривична дела корупције у пословању.

Кривично дело из члана 420. постоји када руководилац или јавни службеник, у своју корист или у корист трећег лица, прими или тражи, лично или преко посредника, поклон, услугу или накнаду било које врсте, или прихвати такву понуду или обећање, како би извршио дело својствено његовом положају. За ово кривично дело прописана је казна затвора од две до четири године, новчана казна од дванаест до двадесет четири месеца и посебна забрана јавног запошљавања и вршења права на јавну функцију, у трајању од пет до девет година.

Чланом 421. прописано је да ће се казне наведене у члановима 419. и 420. изрећи и ако је руководилац или јавни службеник, у одговарајућим случајевима, даваће, услугу или накнаду примио или затражио као награду за понашање описано у тим члановима.

Кривично дело из члана 422. постоји када руководилац или јавни службеник, у своју корист или у корист трећег лица, лично или преко посредника, прихвати поклон који му је понуђен с обзиром на његову функцију или дужности. За ово кривично дело запрећена је казна затвора од шест месеци до једне године и забрана јавног запошљавања и вршења јавне функције у трајању од једне до три године.

Чланом 423. прописано је да се претходни чланови примењују и на пороте, арбитре, посреднике, стручњаке, администраторе или управнике које именује суд, стечајне управнике или било које друге особе које врше јавну дужност.

За разлику од претходних одредаба, које санкционишу примаоце мита, кривично дело из члана 424. санкционише даваоце. Ово кривично дело постоји када неко лице руководиоцу, државном службенику или лицу које учествује у вршењу јавних дужности понуди или уручи поклон или било какву накнаду, како би извршио дело које је противно дужностима својственим његовој функцији или дело које је својствено његовој функцији, или да то дело не би извршио, или да би одложио оно што треба да изврши, с обзиром на своју функцију или дужност. Иста казна изрећи ће се и лицу које руководиоцу, државном службенику или лицу које учествује у вршењу јавних дужности, на његов захтев, уручи поклон или било какву накнаду. Посебан случај представља ситуација када је дело које је руководилац или службеник остварио или намеравао да оствари везано за поступке набавке, субвенције или аукције које расписују јавне управе или субјекти. У том случају, физичким лицима и, када је то прикладно, предузећу, ортачком друштву или дотичној организацији изрећи ће се казна забране добијања субвенција и јавне помоћи, склапања уговора са институцијама, субјектима или органима јавног сектора и уживања пореских и социјалних олакшица и подстицаја, на период од пет до десет година.

Посебан случај подмићивања предвиђен је у члану 425. Он постоји када у кривичном предмету подмићивање у корист оптуженог изврши супружник или друго лице везано сличном стабилном емотивном везом, или било који сродник по правој линији, рођени или усвојени брат или сестра или сличан сродник истог степена сродства. У овом случају, даваоцу мита ће се изрећи казна затвора од шест месеци до једне године.

Ако лице које је случајно добило новчану или другу награду за дело које је извршио орган или јавни функционер, пријави пре покретања поступка ту

чињеницу органу чија је дужност да испита случај, ако није протекло више од два месеца од дана извршења дела, ослобађа се казне за кривично дело корупције.

За разлику од општих дела корупције, која су везана за вршење јавних овлашћења, корупција у пословању подразумева подмићивање између физичких и правних лица, односно привредних субјеката, у набавци или продаји робе, уговарању услуга или у пословним односима.

Кривично дело из члана 286-II постоји када директор, администратор, запослени или сарадник привредног друштва или компаније, лично или преко посредника, прима, тражи или прихвата неоправдану корист или предност било које природе, за њега или за трећу страну, као накнаду за неоправдано поговарање другом у набавци или продаји робе или у уговарању услуга, или у пословним односима. За ово кривично дело прописана је казна затвора у трајању од шест месеци до четири године, са посебним забраном обављања привредне или трговачке делатности од једне до шест година и новчаном казном до троструке вредности остварене добити или предности. Исте казне биће изречене онима који, лично или преко посредника, обећају, понуде или дају администраторима, директорима, запосленима или сарадницима привредног друштва неоправдану корист или предност било које врсте, за њих или за трећа лица, као накнаду за неоправдано фаворизовање у односу на друге у набавци или продаји добара, уговарању услуга или у пословним односима. Судије и судови могу изрећи казну нижег степена и умањити новчану казну, по својој слободној процени, имајући у виду висину остварене добити или вредност предности и значај дужности учиниоца.

Кривично дело из члана 286-III чине они који, нудећи, обећавајући или дајући било какву неприкладну новчану или другу врсту користи или предности, лично или преко посредника, корумпирају или покушавају да корумпирају руководиоца или државног службеника, у своју корист или корист трећег лица, или који у вези са тим поступају или се уздржавају од поступања у вези са вршењем јавних функција ради стицања или очувања уговора, пословне или друге конкурентске предности у међународној економској делатности. За ово кривично дело запређени су затвор од три до шест година и новчана казна од дванаест до двадесет четири месеца, а ако остварена добит премашује настали износ, новчана казна износи до троструког износа те добити. Притом, треба имати у виду да ће се наведена казна изрећи само ако за наведено дело другом одредбом Кривичног законика није прописана строжа казна. Поред наведених казни, учинилац ће се казнити и забраном запошљавања у јавном сектору, губитком могућности добијања јавних субвенција или помоћи, губитком права на пореске или социјалне накнаде и подстицаје и забраном учешћа у комерцијалним пословима од јавног значаја на период од седам до дванаест година.

МАЂАРСКА

И у Мађарској подмићивање је санкционисано Кривичним закоником, у глави XXVII, која носи назив *Кривична дела у вези са корупцијом*. Већина кривичних дела садржаних у овој глави, њих шест, односи се на давање и примање мита. У питању су кривична дела: активно подмићивање (члан 290), пасивно подмићивање (члан

291), активно подмићивање јавног службеника (члан 293), пасивно подмићивање јавног службеника (члан 294), активно подмићивање на суду или у поступцима власти (члан 295) и пасивно подмићивање на суду или у поступцима власти (члан 296). Као што видимо, овде можемо извршити две поделе наведених кривичних дела. Прва подела би била на кривична дела активног и пасивног подмићивања, а друга на општа дела подмићивања, подмићивање јавног службеника и подмићивање на суду или у поступцима власти.

Основни облик кривичног дела активног подмићивања постоји када неко лице даје или обећава неоправдану предност лицу које обавља активност за или у интересу привредног субјекта или другом лицу за рачун тог лица, да би оно прекршило своје дужности. За овај облик кривичног дела прописана је казна затвора у трајању до три године, с тим да се учиниоцу овог облика кривичног дела казна може неограничено ублажити или, у случајевима који заслужују посебну пажњу, укинути, ако он обавести органе о кривичном делу и открије околности његовог извршења пре него што власти сазнају за њих.

Поред основног, ово кривично дело има и теже облике који постоје у два случаја: када је кривично дело учињено према лицу које обавља било какву делатност за или у интересу привредног субјекта који има самостална овлашћења; када је кривично дело давања мита учињено у кривичној завери или редовно ради стицања прихода. Када су остварена обележја једног од тежих облика изрећи ће се казна затвора од једне до пет година, а уколико су истовремено остварена обележја оба тежа облика, изрећи ће се казна затвора у трајању од две до осам година.

За ово кривично дело одговараће и лице које почини кривично дело активног подмићивања од стране лица које обавља било какву делатност за или у интересу страног економског субјекта, коме ће, зависно од облика кривичног дела, изрећи одговарајућа казна.

Основни облик кривичног дела пасивног подмићивања постоји када неко лице тражи било какву неоправдану предност у вези са својом активношћу за или у интересу привредног субјекта, или прихвата такву предност или обећање исте, или се слаже са лицем које тражи или прихвата било какву неприкладну предност дату или обећану трећем лицу за његов рачун. За ово кривично дело прописана је казна затвора у трајању до три године, с тим да се учиниоцу овог дела казна може без ограничења ублажити, а у случајевима који заслужују посебну пажњу и укинути ако обавести органе о кривичном делу, преда надлежнима сваку неприкладну материјалну корист или накнаду за њу и открије околности њеног извршења пре него што надлежни органи сазнају за њих.

Поред основног облика, ово кривично дело има и теже облике, који постоје када учинилац извршењем наведеног дела прекрши своју дужност у замену за неоправдану предност или када дело врши у завери или редовно ради стицања прихода. У првом случају казниће се затвором од једне до пет година, а у другом затвором од две до осам година.

Најстроже казне прописане су за лице које обавља делатност за или у интересу привредног субјекта са самосталним овлашћењима за предузимање радњи. То лице ће се за основни облик кривичног дела казнити затвором од једне до пет година;

када извршењем кривичног дела прекрши своју дужност у замену за неоправдану предност казниће се затвором у трајању од две до осам година; када дело врши у завери или редовно ради стицања прихода казниће се затвором од пет до десет година.

За ово кривично дело одговараће и лице које почини кривично дело пасивног подмићивања од лица које обавља делатност за или у интересу страног привредног субјекта и коме ће се изрећи одговарајућа казна, у зависности од облика кривичног дела.

Активно подмићивање у вези са јавним службеником постоји када неко настоји да утиче на државног функционера давањем или обећањем било какве неприкладне предности њему или другом за његов рачун у вези са његовим радом. За ово кривично дело учинилац ће се казнити затвором до три године, а ако пружи или обећа било какву неосновану предност да би јавни функционер прекршио службenu дужност, прекорачио овлашћења или на други начин злоупотребио службени положај, казниће се казном затвора од једне до пет година. У наведеним случајевима, учиниоцу се казна може неограничено ублажити, а у случајевима који заслужују посебну пажњу укинути, ако обавести надлежне органе о кривичном делу и открије околности његовог извршења пре него што орган сазна за њих. Наведене казне изрећи ће се и када се дело односи на рад страног јавног функционера.

Осим наведених лица, за ово кривично дело може да одговара и руководилац или лице које обавља делатност за или у интересу привредног субјекта, а има контролна или надзорна овлашћења, и то у ситуацији када лице које обавља делатност за, или у интересу привредног субјекта почини неко од наведених дела у интересу економског оператера. Наиме, уколико је извршење обавезе надзора или контроле могло да спречи извршење кривичног дела, овом лицу ће се изрећи казна затвора до три године, осим када је кривично дело учињено из нехата, за шта је запрећена казна затвора у трајању до две године.

Пасивно подмићивање јавног службеника постоји када јавни службеник тражи било какву неприкладну предност у вези са својим активностима, прихвати такву предност или обећање, или се сложи са лицем које тражи или прихвати било какву неприкладну предност дату или обећану трећем лицу у односу на његову личност. За ово кривично дело запрећена је казна затвора од једне до пет година, а ако кривично дело изврши службено лице, запрећена је казна затвора од две до осам година. Ова казна може се учиниоцу кривичног дела без ограничења ублажити, а у случајевима који заслужују посебну пажњу и укинути ако о кривичном делу обавести надлежне органе, преда им сваку примљену неприкладну материјалну корист или накнаду за њу и открије околности извршења дела пре него што орган сазна за њих.

Тежи облик овог кривичног дела постоји када учинилац, у замену за неприкладну предност, повреди своје службене дужности, прекорачи своју надлежност или на други начин злоупотребава свој службени статус, или ако кривично дело врши у злочиначкој завери редовно ради стицања прихода. За ово кривично дело учинилац ће се казнити затвором од две до осам година, а ако је учинилац службено лице, затвором од пет до десет година.

Уколико је кривично дело извршио страни јавни функционер и њему ће се изрећи казна предвиђена за дати облик кривичног дела.

Кривично дело активног подмићивања на суду или у поступцима власти постоји када једно лице неком лицу, или другом лицу за његов рачун даје или обећава било какву неприкладну предност да не користи своја законска права или извршава своје обавезе у поступку пред судом, арбитражним судом или органом власти. За ово кривично дело запређена је казна затвора до три године. Истом казном ће се казнити и лице које наведено кривично дело учини у току или у вези са поступком пред Судом правде Европске уније или међународним кривичним судом основаним међународним уговором који је проглашен актом или обавезујућом одлуком Савета безбедности Уједињених нација. У сваком случају, учиниоцу кривичног дела казна се може неограничено ублажити, а у случајевима који заслужују посебну пажњу и укинути ако обавести органе о кривичном делу и открије околности његовог извршења пре него што орган сазна за њих.

Кривично дело пасивног подмићивања на суду или у поступцима власти постоји када јавни функционер због неостваривања својих законских права или извршавања обавеза у поступку пред судом, арбитражним судом или органом власти тражи или прихвати било какву неоправдану предност или обећање исте, или се сложи са лицем које тражи или прихвати било какву неприкладну предност дату или обећану трећем лицу за његов рачун. За ово кривично дело и запређена је казна затвора од једне до пет година. Ова казна ће се изрећи и лицу које наведено кривично дело учини у току или у вези са поступком пред Судом правде Европске уније или међународним кривичним судом основаним међународним уговором који је проглашен актом или обавезујућом одлуком Савета безбедности Уједињених нација. У сваком случају, учиниоцу кривичног дела казна се може неограничено ублажити, а у случајевима који заслужују посебну пажњу и укинути, ако обавести органе власти о учињеном кривичном делу, преда им сваку примљену неприкладну материјалну корист или накнаду за њу и открије околности извршења кривичног дела пре него што орган сазна за њих.

РУМУНИЈА

Кључни закон којим је у Румунији санкционисано подмићивање је Кривични законик из 2009.

Сам појам корупције није дефинисан Кривичним закоником, већ се као типичан облик корупције наводи примање, односно давање мита. У складу са одредбама чланова 289. и 290. Кривичног законика Румуније, мито подразумева новац или било коју другу корист, како материјалну тако и нематеријалну, која се прима, тражи или прихвата као обећање, или која се даје, нуди или обећава, како би се извршио утицај на јавне или приватне службе.

Кривични законик Румуније у посебном делу садржи посебно поглавље¹⁷ којим уређује кривична дела корупције, међу којима су и кривична дела која

¹⁷ Посебни део, глава V – Корупција и прекршаји на јавном положају, поглавље I – Корупција.

санкционишу подмићивање, а то су примање мита (чл. 289) и давање мита (чл. 290). Код овог закона је интересантно то што од ова два дела изричито дефинише само кривично дело примање мита, док за одређивање кривичног дела давање мита користи упућујућу норму.

Кривично дело примање мита постоји када јавни службеник директно или индиректно, за свој или туђи рачун, тражи или прима новац или другу неприкладну корист или прихвата обећање новца и користи, у замену за обављање, неизвршавање, убрзање или одлагање извршења радње која спада у делокруг њихових професионалних дужности или у вези са вршењем радње противно њиховим професионалним обавезама. Изузетно, када је извршилац лице које пружа услугу од јавног интереса, коју су му поверили органи јавне власти или које ће бити предмет контроле или надзора у погледу вршења такве јавне службе, ово кривично дело ће постојати када је учињено у вези са вршењем или одлагањем извршења радње у вези са њиховим законским дужностима или вршењем радње супротне таквим дужностима. Са друге стране, обећање, давање или нуђење новца или друге користи под наведеним условима представља кривично дело давање мита, осим када је мито дато под принудом од стране примаоца мита. Осим тога, давалац мита се неће казнити ако дело пријави пре него што о томе буду обавештени истражни органи.

За кривично дело примање мита учинилац ће се казнити затвором од 3 до 10 година и забраном вршења јавне функције или обављања професије или делатности у оквиру које је дело почињено, а за кривично дело давање мита затвором од 2 до 7 година. Понуђен, дат или примљен новац, драгоцености или друга корист биће одузети, а уколико се не могу лоцирати, одузеће се њихова противвредност. Притом, уколико су новац, драгоцености или друга имовина дати под принудом или након пријаве, вратиће се лицу које их је дало.

Поред кривичних дела давање и примање мита, Кривични законик Румуније познаје и дела подмићивања извршена од стране или у вези са арбитрама или члановима арбитражног суда (чл. 293) и дела подмићивања извршена од стране или у вези са страним службеним лицима (чл. 294), али се овим одредбама не прописују посебна кривична дела, већ проширује круг лица која одговарају за кривична дела примање и давање мита.

УКРАЈИНА

У Украјини кривична дела која санкционишу подмићивање прописана су Кривичним закоником из 2001. године. У питању су три кривична дела: примање мита (члан 368), давање мита (члан 369) и подстицање на подмићивање (члан 390).

Кривично дело примање мита дефинисано је као узимање мита било које врсте од стране службеног лица, у замену за предузимање или уздржавање од било које радње у корист лица које је дало мито или у корист трећег лица путем ауторитета службеног или службених овлашћења која су му поверена.

Поред наведеног, основног облика, ово кривично дело има тежи и најтежи облик. Тежи облик постоји у случају узимања мита у великом износу од стране

службеног лица које обавља одговорну функцију, од стране групе лица по њиховом претходном договору, или када је поновљено или праћено захтевима за мито. Под великим износом подразумева се мито који је једнак или већи од 200 неопорезивих минимума прихода.

Најтежи облик овог кривичног дела постоји у случају примања мита у посебно великом износу од стране овлашћеног лица на одговорном положају, или од групе лица по њиховом претходном договору, или ако је поновљено или праћено изношћивањем мита. Под посебно великим износом подразумева се мито који је једнак или већи од 500 неопорезивих минимума прихода.

За основни облик овог кривичног дела учинилац ће се казнити новчаном казном од 750 до 1500 неопорезивих минимума прихода или казном затвора од две до пет година. За тежи облик запрећена је казна затвора од пет до десет година, а за најтежи облик казна затвора од десет до петнаест година. Осим тога, учиниоцу овог кривичног дела биће кажњен и лишењем права на обављање одређених послова или обављање одређених делатности у трајању до три године, а у случају тежег и најтежег облика и одузимањем имовина.

Кривични закон Украјине не прецизира шта се сматра давањем мита, већ само прописује основни и тежи облик овог кривичног дела. Основни облик се једноставно дефинише као давање мита, а тежи облик као поновљено давање мита. За давање мита могу се изрећи новчана казна од 200 до 500 неопорезивих минимума прихода или ограничење слободе од две до пет година, а за поновљено давање мита казна затвора од три до осам година, са или без одузимања имовине. Лице које је дало мито биће ослобођено кривичне одговорности уколико је мито од њега тражено или ако је након давања мита, а пре него што је против њега покренут кривични поступак, добровољно пријавило дело органу надлежном за кривично гоњење.

Подстицање на подмићивање представља намерно стварање, од стране службеног лица, околности и услова који проузрокују давање или примање мита, ради откривања лица која су дала или узела мито. За ово кривично дело запрећена је казна ограничења слободе до пет година или казном затвора од две до пет година, а уколико је дело извршило службено лице надлежно за спровођење закона, казниће се затвором од три до седам година.

ЗЛОУПОТРЕБА СЛУЖБЕНОГ ПОЛОЖАЈА

СРБИЈА

У Србији, кривично дело злоупотреба службеног положаја предвиђено је чланом 359. Кривичног законика. Ово кривично дело постоји када службено лице искоришћавањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачењем границе свог службеног овлашћења или невршењем своје службене дужности прибави себи или другом физичком или правном лицу какву корист, другом нанесе какву штету или теже повреди права другог. Ово кривично дело има основни и два тежа облика, које разликујемо у зависности од висине прибављене имовинске користи. Наведени опис представља основни облик овог кривичног дела и он постоји када извршењем дела није прибављена имовинска корист или када имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела не прелази износ од 450.000 динара. Тежи облик постоји уколико вредност прибављене имовинске користи прелази износ од 450.000 динара, а најтежи када ова вредност прелази износ од 1.500.000 динара. За ово кривично дело предвиђена је казна затвора, која је за основни облик прописана у распону од шест месеци до пет година, за тежи облик од једне до осам година, а за најтежи облик од две до дванаест година.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Сва три кривична закона у Босни и Херцеговини санкционишу злоупотребу службеног положаја. Према члану 220. Кривичног закона БиХ и члану 383. Кривичног закона Федерације БиХ ово кривично дело носи назив злоупотреба положаја или овлашћења, док у члану 315. Кривичног законика Републике Српске носи назив злоупотреба службеног положаја или овлашћења.

Према Кривичном закону БиХ ово кривично дело постоји када службено или одговорно лице у институцијама Босне и Херцеговине искоришћавањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачивши границе свог службеног овлашћења или не извршивши своје службене дужности прибави себи или другом какву корист, другом нанесе какву штету или теже повреди права другог. Кривични закони Федерације и Републике Српске одређују ово кривично дело на исти начин, једина је разлика у томе што је, према Кривичном закону Федерације извршилац овог кривичног дела службено или одговорно лице у Федерацији, док Кривични законик Републике Српске извршиоца одређује само као службено или одговорно лице.

Ово кривично дело има основни и два тежа облика, које разликујемо у зависности од висине прибављене имовинске користи. Наведени опис представља основни облик овог кривичног дела и он постоји када извршењем дела није прибављена имовинска корист или када имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела не прелази износ од 10.000 конвертибилних марака. Ако је кривичним делом прибављена имовинска корист у износу који прелази 10.000 конвертибилних марака постоји тежи облик овог кривичног дела, а ако је прибављена корист у износу који прелази 50.000 конвертибилних марака ради се о најтежем облику, осим према Кривичном закону Републике Српске, који има и

један тежи облик.

За ово кривично дело прописана је казна затвора, где Кривични закон БиХ и Кривични закон Федерације БиХ садрже идентична решења. За основни облик овог кривичног дела запрећен је затвор у трајању од шест месеци до пет година, за тежи облик од једне до десет година, а за најтежи облик најмање три године. Примећујемо да је код најтежег облика овог кривичног дела прописано само минимално трајање казне затвора, али не и максимално. То значи да се за овај облик може изрећи казна до општег законског максимума, који у оба закона износи двадесет година. Предвиђено је и да ће се прибављена корист одузети.

Кривични законик Републике Српске предвиђа да се за основни облик овог кривичног дела може изрећи казна затвора у трајању од једне до пет година; ако је кривичним делом прибављена имовинска корист у износу који прелази 10.000 конвертибилних марака затвор од једне до десет година; ако је прибављена корист у износу који прелази 50.000 конвертибилних марака може се изрећи од две до дванаест година. Наведеним казнама казниће се и страном службено лице или одговорно лице у страном правном лицу које има представништво или врши делатност у Републици Српској, или лице које врши послове од јавног интереса, ако је дело извршено у периоду вршења његових овлашћења или дужности. Поред наведених, Кривични закон Републике Српске познаје још један, најтежи облик. Он ће постојати уколико службено или одговорно лице, укључујући и страном, изврши кривично дело при вршењу јавних набавки или на штету средстава буџета Републике Српске, јавних фондова или других јавних средстава. За ово кривично дело изрећи ће се казна затвора од три до петнаест година.

ЦРНА ГОРА

Члан 416. Кривичног законика Црне Горе предвиђа кривично дело злоупотребе службеног положаја. Ово кривично дело постоји када службено лице противправним искоришћавањем свог службеног положаја или овлашћења, прекорачењем граница свог службеног овлашћења или невршењем своје службене дужности прибави себи или другом корист, другом нанесе штету или теже повреди права другог. Ово кривично дело има основни и два тежа облика, које разликујемо у зависности од висине прибављене имовинске користи. Наведени опис представља основни облик овог кривичног дела и он постоји када извршењем дела није прибављена имовинска корист или када имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела не прелази износ од три хиљаде евра. Ако је кривичним делом прибављена имовинска корист у износу који прелази 3.000 евра постоји тежи облик овог кривичног дела, а ако је прибављена корист у износу који прелази 30.000 евра, ради се о најтежем облику. За ово кривично дело предвиђена је казна затвора, која је за основни облик прописана у распону од шест месеци до пет година, за тежи облик од једне до осам година, а за најтежи облик од две до дванаест година.

ХРВАТСКА

Члан 291. Казненог закона Хрватске предвиђа кривично дело злоупотребе положаја и овлашћења. Ово кривично дело постоји када службено или одговорно

лице искористи свој положај или овлашћење, прекорачи границе свог овлашћења или не изврши дужност па тиме себи или другом лицу прибави корист или другоме проузрокује штету. Ово кривично дело има основни и тежи облик, у зависности од тежине последица. Наведени опис представља основни облик овог кривичног дела и он постоји када прибављена корист или проузрокована штета нису знатни. Са друге стране, тежи облик кривичног дела постоји када је кривичним делом прибављена знатна имовинска корист или је проузрокована знатна штета. Према члану 87. став 29. Казненог закона вредност имовинске користи и штете је знатна ако прелази 7.963,37 евра. За ово кривично дело може се изрећи казна затвора, која је за основни облик прописана у распону од шест месеци до пет година, а за тежи облик у распону од једне до дванаест година.

СЛОВЕНИЈА

У Словенији, кривично дело злоупотреба службеног положаја или службених права прописано је чланом 257. Казненог законика. Ово кривично дело постоји када службено лице или јавни радник злоупотреби положај, прекорачи границе службених права или не изврши службену дужност и тиме себи или другоме прибави материјалну или нематеријалну корист или некеме причини штету. Ово кривично дело има више облика, који се разликују по врсти и тежини последице, као и по висини запрећене затворске казне. Основни облик постоји када извршилац себи или другом прибави нематеријалну корист или другоме причини штету, док ће тежи облик постојати уколико проузрокује већу штету или теже повреди туђа права. За основни облик прописана је казна затвора у трајању до две, а за тежи облик до три године. Како ни за један од ова два облика није прописано минимално трајање затвора, примењује се општи минимум од једног месеца, прописан чланом 46. став 1. Казненог законика. Поред наведених, ово кривично дело има и два посебна облика, који постоје када учинилац себи или другом прибави противправну имовинску корист или када својим положајем или утицајем противправно увећа своју имовину у већој вредности. И за ове случајеве предвиђен је тежи облик кривичног дела, који постоји када је учинилац прибавио велику противправну имовинску корист, с тим да је за постојање тежег облика потребно да је дело учињено у намери прибављања ове користи. За посебне облике предвиђена је казна затвора у трајању од три месеца до пет година, а за њихов тежи облик затвор од једне до осам година.

ШПАНИЈА

Кривични законик Шпаније не именује поједине чланове који предвиђају кривична дела, већ само главе и поглавља у којима су ова дела груписана. Из тог разлога он не познаје посебно кривично дело под називом злоупотреба службеног положаја, али у глави 19. *Кривична дела против државне управе* садржи поглавље под називом „О забрањеним преговорима и активностима за државне службенике и о злоупотребама у вршењу службене дужности”, а које садржи кривична дела која санкционишу понашање које код нас представља злоупотребу службеног положаја.

Кривично дело из члана 439. шпанског кривичног законика чини руководиоца или јавни службеник који, због своје функције, мора да интервенише у било којој

врсти уговора, ствари, операцији или активности, а који користи ту околност да наметне или олакша било какву врсту учешћа са своје стране, било директно или путем посредника, у таквим пословима или радњама. За ово кривично дело предвиђена је казна затвора у трајању од шест месеци до две године, новчана казна од дванаест до двадесет четири месеца и посебна забрана обављања јавних послова и функције и вршења јавне функције у трајању од две до седам година.

Поред наведених лица, Кривични законик Шпаније у члану 440. одређује да ће за наведено понашање бити санкционисани и арбитри и извршитељи који се тако понашају у погледу имовине и ствари у чијем су процењивању, расподели или додељивању учествовали, и старатељи, персонални асистенти или извршиоци у односу на имовину својих штићеника или наследника имања, и стечајни управници у односу на имовину и права која чине стечајну масу. Ова лица ће се казнити новчаном казном од 12 до 24 месеца и посебном забраном обављања јавних послова и службе, занимања или трговине, чувања, старатељства или старања, у зависности од случаја, у трајању од три до шест година, осим ако другом одредбом законика није предвиђена строжа казна.

Чланом 441. предвиђена је кривична одговорност руководиоца и јавног службеника који, ван случајева дозвољених законом или другим прописима, лично или преко посредника, обавља професионалну активност или стално или повремено саветовање, које зависе од приватних ентитета или појединаца или у њиховој служби, у питањима у којима мора да интервенише или је интервенисао због своје функције, или у онима која се обрађују, пријављују или решавају у канцеларији или управљачком центру где је распоређен или у који је пријављен. За ово кривично дело предвиђена је новчана казна од шест до 12 месеци и суспензија из јавног рада, односно функције, на период од две до пет година.

РУМУНИЈА

Кривични законик Румуније предвиђа више кривичних дела која имају обележја слична кривичном делу злоупотреба службеног положаја. То је пре свега кривично дело злоупотреба у служби из члана 297. Основни облик овог кривичног дела чини државни службеник који у вршењу своје дужности не изврши радњу или је изврши на погрешан начин и тиме проузрокује штету или повреду права или легитимних интереса физичког или правног лица. Посебан облик постоји када јавни службеник у вршењу службене дужности ограничава другоме остваривање неког права или га ставља у подређени положај по основу расе, националности, етничког порекла, језика, вероисповести, пола, сексуалне оријентације, политичког опредељења, богатства, година, инвалидитета, хроничне незаразне болести или ХИВ/АИДС инфекције. За оба облика предвиђене су исте кривичне санкције, а то су казна затвора од две до седам година и забрана вршења јавне функције.

Осим наведеног, државни службеник који за време рада изврши радњу која не спада у његову дужност, а којом је проузрокована нека од наведених последица, чини кривично дело узурпација функције из члана 300, за које је забрањена казна затвора од једне до пет година или новчана казна.

Поред ових, ту је и кривично дело конфликта интереса - коришћење функције

за фаворизовање неких људи, предвиђено чланом 301. Ово кривично дело чини државни службеник који је у вршењу своје дужности прибавио имовинску корист себи, свом супружнику или сроднику до другог степена закључно, осим када се акт или одлука односи на издавање, одобравање или усвајање нормативних аката или остваривање законом признатог права или испуњавање законом наметнуте обавезе, у складу са условима и границама које он предвиђа. За ово кривично дело предвиђена је казна затвора од једне до пет година и забрана вршења јавне функције у трајању од три године. На крају, треба имати у виду да, иако се наведене одредбе односе на јавне функционере, оне се сходно примењују и на дела која су учињена или су у вези са лицима која трајно или привремено, са или без накнаде, обављају задатак било које природе у служби физичког лица које се сматра јавним функционером у оквиру било ког правног лица, као и да се границе казне за наведена кривична дела (осим коришћења функције за фаворизовање неких људи) повећавају за половину, уколико је дело произвело посебно тешке последице.

ФИНСКА

Кривични законик Финске предвиђа више кривичних дела која имају обележја слична кривичном делу злоупотреба службеног положаја из Кривичног законика Србије.

На првом месту, то је кривично дело злоупотребе јавног положаја. Ово кривично дело постоји ако јавни функционер, у намери да прибави корист себи или другом лицу или да нанесе повреду или причини штету другом лицу, повреди службену дужност која се заснива на одредбама или прописима којих се треба придржавати у службеним активностима, док учествује у припреми или доношењу одлука или у вршењу јавних овлашћења на другим службеним функцијама, или злоупотреби свој положај у односу на лице које је под његовом командом или непосредним надзором. Осим тога, постоји и кривично дело тешка злоупотреба јавног положаја, које, иако засебно кривично дело, заправо представља тежи облик кривичног дела злоупотреба јавног положаја. Ово кривично дело постоји ако се злоупотребом јавног положаја тражи знатна корист, ако она има за циљ наносење посебно значајне повреде или штете, или ако је дело учињено на посебно смишљен или бескрупулозан начин, а злоупотреба службеног положаја је и тешка када се посматра у целини. За кривично дело злоупотребе службеног положаја службено лице ће се казнити новчаном казном или казном затвора до две године, а може бити и разрешено са дужности, ако дело показује да је службено лице очигледно неподобно за обављање својих дужности, док ће се за тешку злоупотребу службеног положаја казнити казном затвора од најмање четири месеца, а највише четири године и разрешењем са дужности.

Одељком 9. предвиђено је кривично дело повреда службене дужности, чија обележја су испуњена ако службено лице, обављајући своју дужност, намерно и на начин другачији од оних који представљају кривична дела против службене дужности, а не представљају тортуру, повреди службену дужност која се заснива на законима или другим прописима којих се треба придржавати у вршењу службених радњи, а дело, с обзиром на његову штетну природу и друге повезане околности, није од малог значаја када се посматра у целини. За ову повреду службене дужности службено лице ће се казнити новчаном казном или

казном затвора у трајању од највише годину дана. Оно може бити разрешено са дужности ако је ово кривично дело починило тако што је непрекидно или суштински поступало кршећи своју службену дужност и ако дело показује да је службено лице очигледно неподобно за своје дужности.

Поред наведених кривичних дела, ту је још и нехајна повреда службене дужности, која постоји ако јавни функционер, вршећи своју дужност, непажњом и на начин другачији од оног који представља нехајно одавање службене тајне, повреди службену дужност која се заснива на законима или другим прописима којих се треба придржавати у вршењу службених радњи, а дело, с обзиром на његову штетну природу и друге повезане околности, није од малог значаја у целини. За ово кривично дело јавни функционер ће се казнити упозорењем или новчаном казном.

МАЂАРСКА

Кривични законик Мађарске у глави 28, која носи назив „Кривична дела учињена у службеном својству” садржи два кривична дела која се односе на злоупотребу положаја. Прво је кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 305, а друго злоупотреба положаја при вршењу јавних дужности из члана 306.

Кривично дело злоупотребе службеног положаја чини јавни службеник који, да би проузроковао било какву непотребну штету или стекао било какву неприкладну предност, прекрши своје службене обавезе, прекорачи своју службену надлежност, или на други начин злоупотреби свој службени статус.

Кривично дело злоупотребе положаја вршења јавних дужности чини лице које обавља јавне дужности које, да би проузроковало било какву непотребну штету или стекло било какву неоправдану предност, прекрши своје обавезе у вези са јавним дужностима, прекорачи своја овлашћења у погледу јавних дужности или на други начин злоупотребљава свој положај лица које обавља јавне дужности. За оба кривична дела предвиђена је казна затвора у трајању до три године.

УКРАЈИНА

Кривични законик Украјине садржи три кривична дела која се односе за злоупотребу службеног положаја, а која се налазе у поглављу 17, које носи назив „Кривична дела у служби”. То су: злоупотреба овлашћења или службеног положаја из члана 364. КЗ-а, прекорачење власти или службених овлашћења из члана 365. КЗ-а и занемаривање службене дужности из члана 367. КЗ-а.

Основни облик кривичног дела злоупотребе овлашћења или службеног положаја представља намерно коришћење овлашћења или службеног положаја противно званичним интересима од стране службеног лица, из плаћеничких побуда или друге личне користи или користи било ког трећег лица, ако је нанело битну штету законом заштићеним правима, слободама и интересима грађана, односно државним и јавним интересима, односно интересима правних лица. За ово

кривично дело предвиђено је кажњавање поправним радом до две године или хапшењем до шест месеци, или ограничењем слободе на период до три године, са лишењем права на заузимање одређених положаја или бављење одређеним активностима у трајању до три године. Поред основног, ово кривично дело има тежи и посебан облик. Тежи облик постоји када је дело проузроковало тешке последице и тада је кажњиво затвором од пет до осам година са лишењем права на заузимање одређених положаја или бављење одређеним активностима до три године. Посебан облик овог кривичног дела постоји када наведене радње изврши службеник за спровођење закона и тада су кажњиве казном затвора од пет до дванаест година са лишењем права на заузимање одређених положаја или бављење одређеним активностима на период до три године и одузимањем имовине.

Кривично дело прекорачење власти или службених овлашћења представља намерно извршење од стране службеног лица радњи које очигледно прекорачују права и овлашћења која су му дата, ако је нанело битну штету законом заштићеним правима и интересима грађана или државном и јавном интересу, односно интересима правних лица. Ово представља основни облик овог кривичног дела, за који се кажњава поправним радом до две године, или ограничењем слободе до пет година, или казном затвора од две до пет година, уз лишење права на обављање одређених послова или обављање одређених делатности на период до три године. Тежи облик овог кривичног дела постоји када је прекорачење власти или службених овлашћења праћено насиљем, употребом оружја или радњама које су проузроковале бол или су угрозиле лично достојанство жртве. За њега је предвиђено кажњавање затвором од три до осам година уз лишење права на обављање одређених послова или обављање одређених делатности на период до три године. Најтежи облик овог кривичног дела постоји ако су наведене радње изазвале тешке последице и за исти је предвиђено кажњавање затвором од седам до десет година уз лишење права на обављање одређених послова или обављање одређених делатности на период до три године.

Под кривичним делом занемаривање службене дужности подразумева се необављање или неисправно обављање службене дужности од стране службеног лица из немара, ако је проузроковало значајну штету законом заштићеним правима и интересима грађана или државном и јавном интересу, односно интересима правних лица. За ово кривично дело кажњава се новчаном казном од 50 до 100 неопорезивих минимума дохотка или поправним радом до две године, или ограничењем слободе до три године, уз лишење права на обављање одређених послова или обављање одређених делатности на период до три године. Уколико је ово дело проузроковало тешке последице предвиђено је кажњавање затвором од две до пет година, уз лишење права на обављање одређених послова или обављање одређених делатности до три године, са или без новчане казне од 100 до 250 неопорезивих минимума дохотка.